

ГОМЕЛЬСКІ УНІВЕРСІТЭТ

ГАЗЕТА ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАўНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ ФРАНЦЫСКА СКАРЫНЫ

Аўторак, 25 лютага 1992 г.

Газета заснавана ў верасні 1969 года

Выходзіць раз у тыдзень

Цана 3 кап.

№ 6 (828)

З ТРЫВОГАЙ І НАДЗЕЯЙ

18 лютага ў Мінску адбылася сустрэча прафсаюзнага актыўнага работнікаў адукацыі і навукі, педагагічнай грамадскай Беларусі з групай народных дэпутатаў, членамі ўрада нашай рэспублікі. Абмяркоўвалася пытанне аб мерах па сацыяльнай абароне работнікаў народнай адукацыі ва ўмовах лібералізацыі цэн. У сустрэчы прымаў ўдзел старшыня прафкома ГДУ Г. І. Варатніцкі і старшыня прафкома студэнтаў Н. І. Колтышава.

З дакладам аб сацыяльным становішчы выкладчыкаў ВНУ, настаўнікаў сярэдніх школ выступіла старшыня Беларускага рэспубліканскага камітэта прафсаюза работнікаў народнай адукацыі і навукі Т. І. Чобатава. Яна прыводзіла факты і лічбы, якія красамоўна сведчаць, што становішча гэта надзвычай дрэннае. Недастатковае фінансаванне адукацыі, нястрымны рост цэн паставілі ўстановы народнай адукацыі, работнікаў галіны, студэнтаў і навучэнцаў у катастрофічнае становішча. Ідзе масавы адток са школ педагагічных кадраў, «вымыванне» элітнага слоя вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай школы. Сёння прафесар ВНУ, вучэбная нагрузка якога ў 3 разы вышэйшая, чым у яго калегі з ЗША, атрымлівае заробную плату ў 125 разоў ніжэйшую. Назіраецца вялікая цяжкая абласцях. Усё гэта выклікае няўпэўненасць работнікаў адукацыі, студэнтаў у заўтрашнім дні, нараджае недавер да органаў улады і кіравання. Ва ўстановах адукацыі нарастае сацыяльная напружанасць, якая можа прывесці да непажаданых вынікаў.

Міністр адукацыі нашай рэспублікі В. А. Гайсёнак, які таксама выступаў на гэтай сустрэчы, гаварыў аб шляхах выхаду з крытычнага становішча ВНУ, школ. Рыхтуецца новы Закон аб вышэйшай школе, у якой плануецца шматступенчатая падрыхтоўка спецыялістаў, падрыхтаваны таксама пакет дакументаў, у якіх прадугледжваецца зрабіць льготнае падаткаабкладанне. Прагучала думка аб тым, што зруч і лепш бок можа прывесці камерцыйная дзейнасць ВНУ.

На сустрэчы выступілі народныя дэпутаты Ніл Плевіч, М. Цумараў, Д. Булахаў і інш., якія з разуменнем адносіцца да абмяркоўваемай праблемы.

Аб неабходнасці карэннага змянення падыходу да народнай адукацыі гаварыў на сустрэчы старшыня Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі У. І. Ганчарык.

Удзельнікі сустрэчы прынялі Зварот да Вярхоўнага Савета, Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь з просьбай вырашыць пытанне аб паліпшэнні сацыяльна-эканамічнага становішча работнікаў народнай адукацыі, студэнтаў і навучэнцаў. У гэтым Звароце гучыць надзея на станоўчае вырашэнне іх набалелых праблем.

(Наш кар.)

СУСТРЭЧА З МІНІСТРАМ АДУКАЦЫІ

На працягу трох дзён на Гомельшчыне знаходзіўся міністр адукацыі Віктар Анатольевіч Гайсёнак, які быў назначаны на гэту пасаду 16 студзеня 1992 года на сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Спачатку ў абласным цэнтры ён азнаёміўся з некаторымі школамі, прафтэхвучылішчамі, дзіцячымі садамі, спецустановамі. На наступны дзень міністр выязджаў у раёны строгага санітарнага кантролю — Нараўлянскі і Ельскі, дзе таксама цікавіўся работай калектываў сістэмы адукацыі.

21 лютага В. А. Гайсёнак наведаў Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны. Тут ён правёў сустрэчу з членамі Савета рэктараў ВНУ нашай вобласці, перад якой пабываў у новым корпусе фізічнага факультэта, дзе быў праінфармаваны аб пастаноўцы вучэбна-выхаваўчага працэсу і навукова-даследчай работы, аглядаў некаторыя лабараторыі.

У рэктараце ўдзельнікам сустрэчы новага міністра адукацыі нашай рэспублікі прадставіў старшыня Савета рэктараў ВНУ Гомельшчыны рэктар ГДУ прафесар Л. А. Шамяткоў.

У сваім уступным слове В. А. Гайсёнак падзяліўся сваімі добрымі ўражаннямі, якія засталіся ў яго ад знаходжання ў Гомелі і вобласці.

Затым выступіў намеснік старшыні выканкома абласнога Савета народных дэпутатаў А. М. Ярчак, які курыруе адукацыю. Ён каротка расказаў аб цяперашнім становішчы ВНУ Гомельшчыны і некаторых перспектывах іх развіцця.

Пасля гэтага паміж членамі Савета рэктараў разгарнулася абмеркаванне самых актуальных і балючых праблем вышэйшай школы. Размова ішла аб яе мізэрным фінан-

(Заканчэнне на 2-й стр.)

ВЫРАТАВАННЕ ТАПЕЛЬЦАЎ...

28 студзеня 1992 г. пастаянная камісія Гомельскага гарсавета па адукацыі і навукі разгледзела пытанне «Аб сацыяльнай абароненасці работнікаў ВНУ г. Гомеля». На яе пасяджэнні былі запрошаны кіраўнікі ўсіх ВНУ горада. Наш універсітэт прадставілі прарэктар па кадрах і сацыяльных пытаннях А. П. Кармазін, старшыня прафкома супрацоўнікаў Г. І. Варатніцкі і старшыня прафкома студэнтаў Н. І. Колтышава.

Зараз, калі зарплата прафесара складае больш чатырох, а дацэнта — трох стывенды студэнта матфака (разам з датацыйнай харчаванне), калі толькі за апошнія гады ўніверсітэт страціў каля 10 прафесараў, дактараў навук, пастаноўка такога пытання на камісіі аказалася зразумелай яе членам.

ВНУ ў многім працуюць на горад. Так, большасць настаў-

нікаў у горадзе — выпускнікі ўніверсітэта. Развіццё культуры, росквіт ў многіх іншых галінах у горадзе залежыць ад паспяховай працы ВНУ, і, у першую чаргу, ад работы найбольш іх кваліфікаваных работнікаў — прафесараў і дацэнтаў. Таму члены пастаяннай камісіі гарсавета лічаць, што горад павінен узяць на сябе частку клопату аб ВНУ.

Было вырашана прасіць гарадскі Савет увесці гарадскую надбаўку ў размеры 300—350 руб. у месяц да зарплат прафесараў і дацэнтаў, звярнуцца ў абласны Савет аб уяўдзены даплат прафесарска-выкладчыцкаму саставу ВНУ горада і з абласнога бюджэту. Былі прыняты і іншыя рашэнні.

Тут неабходна растлумачыць,

чаму было вырашана прасіць гарадскі Савет аб надбаўцы толькі прафесарам і дацэнтам. Чаму былі забыты асістэнты?

Справа ў жабрацкім бюджэце горада па першае, а па другое — у выніку лібералізацыі цэн і павышэння зарплат пацярпелі ў большай ступені прафесары і дацэнты. З гарадскога бюджэту на даплату толькі прафесарам і дацэнтам у 1992 годзе патрабавалася больш 2 мільянаў рублёў.

На апошняй сесіі гарадскога Савета пры зацвярджэнні гарадскога бюджэту мною было ўзнята пытанне аб уяўдзены надбаўкі да зарплат прафесарам і дацэнтам.

Нягледзячы на мізэрнасць

сродкаў гарадскога бюджэту, я ўпэўнены, што грошы на падтрымку ВНУ можна было б знайсці, напрыклад, урэзаўшы датацыі аўтобусным і тралейбуснаму паркам, якія складаюць у 1992 годзе больш 65 млн. руб., расходы па іншых артыкулах, аб чым я гаварыў у сваім выступленні на сесіі гарсавета.

Шкада, што мне не ўдалося запэўніць дэпутатаў у неабходнасці і магчымасці падтрымаць найбольш кваліфікаваныя кадры ВНУ і тым самым укласці грошы ў развіццё народнай адукацыі, медыцыны, гаспадаркі горада. Гэтыя грошы вярнуліся б і кожнаму жыхару горада, і гораду ў цэлым.

Яўныя дзіркі гарадскога бюджэту, цяжкае становішча маламаёмных, настойлівыя па-

трабаванні ўсё большых і большых грошай прадпрыемствамі народнай гаспадаркі, жывучых на датацыйных горада, напэўна, больш моцна падзейнічалі на дэпутатаў, і мая папраўка да рашэння гарсавета аб бюджэце, у якой устанаўлівалася надбаўка, не была прынята.

Спадыяюся, што дэпутаты гарадскога Савета змогуць зразумець важнасць работы ВНУ для жыхары горада, для яго будучага, і горад возьме на сябе частку расходаў па іх падтрымцы ў наш цяжкі для ўсіх час.

Лічу, што і нам усім, працуючым ва ўніверсітэце, трэба азірнуцца і не толькі чакаць, але і дзейнічаць. Не забываць крылаты выраз: «Спасеніе утопающих — дело рук самих утопающих».

У. МУХІН,
загадчык кафедры
матэматычнага аналізу,
дэпутат Гомельскага
гарсавета.

Аб нацыянальным адраджэнні

ЗА ПРАВА ЛЮДЗЬМІ ЗВАЦЦА

Рэвалюцыя 1905—1917 г.г. дала моцны ітуршок адраджэнню нацыянальнай самасвядомасці беларускага народа, што знайшло яркае ўвасабленне ў разгортванні руху за адкрыццё школ на беларускай мове і, між іншым, у з'яўленні легальнага нацыянальнага друку на тэрыторыі Беларусі.

скі. А. Уласаў, І. Луцэвіч (Янка Купала). Друкавалася яна на беларускай мове першапачаткова кірыліцай і лацінкай, а з 24 кастрычніка 1912 года на верасень 1915 г. — толькі кірыліцай. Спыніла існаванне газета ў сувязі з набліжэннем да Вільні фронту і сусветнай вайны.

ствы: «Загляне сонца і ў наша аконца», «Наша хата», «Саха». Першае з іх было заснавана ў маі 1906 года ў Пецярбурзе па ініцыятыве вядомага выдаўца і моваведа, кандыдата гісторыка-філалагічных навук В. І. Эпімаха — Шыпілы. Нягледзячы на цяжкае фінансавое становішча, цэнзурныя рэпрэсіі і адсутнасць уласнай паліграфічнай базы, суполка выпусціла 38 назваў кніг агульным тыражом больш за 100 тыс. экзэмпляраў.

кнігавыдавецкае таварыства «Наша хата», заснаванае ў Вільні ў снежні 1908 года, дзейнічала па 1911 год уключна і за гэты час выдала 6 кніг агульным тыражом 15 тыс. экз. Кніжніца выдавецтва «Саха» існавала ў 1914—15 г. г. пры сельскагаспадарчым часопісе «Саха» у Мінску і выпусціла каля 10 назваў кніг на беларускай мове.

СУСТРЭЧА З МІНІСТРАМ АДУКАЦЫІ

саванні, крайне слабай матэрыяльна-тэхнічнай забяспечанасці, непамерных усемагчымых падатках, у тым ліку і Чарнобыльскім (?), нічым неапраўданым скарачэнні затрат на навуку і многім іншым, што не можа не хваляваць і непакоіць.

цы кадраў. Прамоўцы зазначалі і тое, што на сённяшні дзень рэктары і рэктараты яшчэ даволі абмежаваны ў сваіх правах, асабліва ў выкарыстанні фінансавых сродкаў. Гэта — не на карысць справе.

Рэктарат, грамадскія арганізацыі універсітэта, дэканат, выкладчыкі, супрацоўнікі і студэнты фізічнага факультэта горада віншуюць дацэнта кафедры оптыкі ГІРГЕЛЯ Сяргея Сяргеевіча (навуковыя кансультанты — акадэмік АН РБ

ВІНШУЕМ!

У мінулым годзе ў нашым горадзе нарадзілася 5955, памерла — 3778 чалавек. З іншых рэгіёнаў да нас на жыхарства прыбыла 20373, выбыла — 18373 чал. Такім чынам, натуральны прырост насельніцтва склаў 2177, механічны 2000 чалавек. Колькасць жыхароў г. Гомеля на 1 студзеня г. г. склала 507477 чал. Цікава ведаць таксама, якая ўнутрыгарадская міграцыя. У мінулым годзе з адных раёнаў горада ў іншыя пераехала 8730 чалавек.

Па слядах адной публікацыі ЦІ ТАКІМ БЫЦЬ

ПІДСТАВАЙ для падрыхтоўкі і публікацыі гэтага матэрыялу карэспандэнцыя «Что хотят, то воротят в ректорате ГГУ», змешчаная ў «Вячэрнім Гомелі» за 25 студзеня 1992 г. Яна падпісана прозвішчам В. Уладзіміраў. У сапраўднасці ж, як высветлілася, яе аўтар — карэспандэнт названай газеты, нядаўні выпускнік нашага універсітэта В. Дамасканаў. Што прымусіла яго хавацца пад псеўданімам, можна толькі здагадацца. Дарэчы, гэтая карэспандэнцыя з'явілася ў друку за дзень да агульнаўніверсітэцкай студэнцкай канферэнцыі. Некалькі экзэмпляраў газет з ёй былі своечасова закуплены ў кіёска зацікаўленымі асобамі і актыўна распаўсюджваліся сярод дэлегатаў. Не трэба быць асабліва кемлівым, каб зразумець, з лютым мэтай гэта рабілася.

значыла правядзенне ў ВНУ агульнаўніверсітэцкай канферэнцыі на тэму: быць ці не быць у ГДУ імя Ф. Скарыны камітэту СМБ і студсаюзу. Зразумела, што мець справу са студэнцім прафкомам на чале з Н. І. Колышавай — занятка менш клопатны, чым з лідэрам абедзвюх арганізацый — С. Дашкевічам. Бо пры яго падтрымцы і актыўным удзеле ў сценах універсітэта ішла барацьба за адмену меднарыхтоўкі, арганізацыю студсаюза і малых прадпрыемстваў. Стварэнне «Віты» і «Студэнцкага сервісу» дало рабятм магчымасць адмовіцца ад збору членскіх узносаў, забяспечыць занятасць студэнтаў і накіраваць дзесяткі тысяч рублёў для аплаты льготных пуцёвак у маладзёжныя лагеры і базы адпачынку, арганізаваць выплату дапамогі студэнтам-сіратам, сямейным і г. д.

19, хлопцы рэалізаваць, не паспелі. Загадам № 905 К-3 ад 18.12.1991 г. рэктарат забраў малую залу сталовай у камітэта СМБ і студсаюза... Затым зноў жа, па ініцыятыве адміністрацыі ВНУ, камітэт СМБ, студсаюз універсітэта і іх гаспадарскія прадпрыемствы пазбавіліся юрыдычнага адрасу, ім забараняецца правядзенне платных мерапрыемстваў... Нагадаем, што малая зала студэнцкай сталовай замацоўвалася за былым камітэтам камсамола універсітэта загадам па ГДУ ад 30 красавіка 1991 г. для арганізацыі льготнага харчавання і адначасна выкладчыкаў, супрацоўнікаў і студэнтаў. Аднак гэты загад быў адменены ў сувязі з тым, што на працягу паўгода малым прадпрыемствам «Віта» не было арганізавана харчаванне студэнтаў, выкладчыкаў і супрацоўнікаў. Малую залу ў студэнцкай сталовай перадалі, згодна дагавору, трэсту рэстаранаў і

малі. Тым не менш 18 лістапада на пасяджэнні камітэта камсамола (у парушэнне Статута ЛКСМБ) прымаецца рашэнне аб скасаванні ставак вызваленых камсамольскіх работнікаў, раздачы на рукі ўчотных карткаў. Указана на адзін з самых сур'ёзных недахопаў у рабоце камітэта — адсутнасць сувязі з пярвічнымі камсамольскімі арганізацыямі (групамі), сакратарамі факультэтаў, якія з мая не прысутнічалі на яго пасяджэннях. Многія сур'ёзныя рашэнні прымаюцца без глыбокіх прапрацовак і ўсебаковага арганізавання. Камсамольская арганізацыя ГДУ спыніла сваё існаванне фактычна з верасня 1991 г. Цяпер некалькі штрыхоў да лідэра студэнцкай моладзі — Сяргея Дашкевіча. Да выбарнага на пасяду намесніка сакратара камітэта камсамола ён стацыйна вучыўся на гістарычным факультэце. Затым

Тут нельга не зварнуцца да зместу названай публікацыі. «Адміністрацыя універсітэта на чале з рэктарам Л. А. Шамятковым на 27 студзеня на-

кафа. Пасля чаго рэктар універсітэта Л. А. Шамяткоў у адносіне на імя старшынні выканкома Цэнтральнага раённага Савета народных дэпутатаў У. У. Давідовіча папрасіў пазбавіць юрыдычнага паштовага адрасу малое прадпрыемства «Віта», які ўказаўся ў яго Статуте. Павінны сказаць, што малы прадпрыемствы студсаюза, і ён сам, узніклі далёка не на прававой аснове. Гэта было зафіксавана ў дакуменце Гомельскага абласнога камітэта Саюза моладзі Беларусі, які падпісаны яго сакратаром В. Дзеісенкам, і дасланым ва універсітэт 5 лютага 1992 г. У ім, у прыватнасці, адзначалася, што ў верасні мінулага года на пасяджэнні камітэта камсамола пры адсутнасці кво-руму было прынята рашэнне аб стварэнні ў ГДУ студэнцкага саюза. У кастрычніку на студэнцкай канферэнцыі гэта рашэнне дэлегаты не падтры-

Б. В. Бокуць, прафесар А. М. Сердакоў) з паспяховай абаронай дысертацыі на атрыманне вучонай ступені доктара фізіка-матэматычных навук.

Б. ВАЛОДЗІН.

Г. ЕУДАКІМЕНКА, кандыдат гістарычных навук.

ПАЛІТЫЧНАЯ ЭКАНОМІЯ АБО ТЭОРЫЯ ЭКАНОМІКІ?

Грамадскія навукі выконваюць жыццёва-важныя функцыі. Яны адкрываюць законы, па якіх ствараецца жыццёвы дабрабыт, накопліваюцца багацці, жыве грамадскасць, развіваецца прырода і чалавечае жыццё. Грамадскія навукі стабілізуюць унутраныя працэсы або ўзнімаюць масы на вялікія грамадскія справы, указваючы пры гэтым найбольш эфектыўныя накірункі. Яны абараняюць інтарэсы кіруючых сіл або іх разбураюць. Апошнія другасныя ў адносінах да вытворчасці. Г. зн., што пярвічнае — вытворчасць, інтарэсы людзей, пластоў, рухаў, партый і класаў — другасныя. Пад уздзеяннем розных абставін яны могуць змяняцца. Устойлівае толькі вытворчасць. Не разгубіцца ў разнастайнасці поглядаў на дэсы краіны — вось асноўная задача кожнага з нас.

У назве «палітычная эканомія» ляжыць грэчаскае слова «поліс» — горад, дзяржава, грамадскасць; «ойкос» — дом, дамашыня гаспадарка; «номос» — закон. У перакладзе на сучасную мову «палітэканомія» азначае: навукі па кіраванню гаспадарчым жыццём.

У Расіі ўпершыню меркаванні аб гаспадаранні выкладзены ў «Почуеннях» Уладзіміра Мамаха. Пазней рэгуляванне жыцця ажыццяўлялася Судзебнікамі 1497, 1550 гадоў. Ігумен манастыра ў Белазерскім краі Ніл Сорскі дае параду манахам менш абіраць сялян, а больш працаваць самі. «Не делающий да не ест» — гаварыў ён словамі Бібліі. «Домострой» (16 ст.) — буйнейшая аповесць, у якой даюцца ракамендацыі па вядзенню натуральнай гаспадаркі. Яна напісана ў форме маральных паўчанняў. Славу 72-гадоваму І. Т. Пасажкову прынесла напісаная ім у 1724 годзе «Книга о скудости и богатстве», якая прызначалася для Пятра I, і памёршага ў турме. Француз Генрых Шторх у 1815 г. выдае на сваёй роднай мове ў Расіі падручнік «Курс палітычнай эканоміі».

Што з'яўляецца прадметам данай навукі? Яе класікі сцвярджалі, што яна пачынаецца не з вытворчасці, а з абмежавання, з рынку, у выніку чаго ў дзейнічаючых агенгаў ствараецца прыбытак. Выгрывае той, хто атрымлівае яго больш.

Карл Маркс выступіў супраць падобнага сцвярджэння. У «Капіталі», першы том якога выйшаў у 1867 г., ёсць падзагаловак «Крытыка палітычнай эканоміі», на які ніхто не звяртае ўвагі. К. Маркс даказаў, што ні гандалі, ні купля-продаж, аб чым гаворыць палітэканомія, не ствараюць і не нараджаюць прыбытак, прыбавачную вартасць. Усе даходы ствараюцца ў вытворчасці працай наемных работнікаў. Дзейнасць капіталіста не стварае нічога, хаця ён «працуе» па 12—14 гадзін у суткі, неаднаразова падварагаецца розным

стрэсавым сітуацыям. Яго дзейнасць ёсць дзейнасць уласніка па ахове і памнажэнню свайго багацця. Мы ўсе клопочымся аб сваіх асабістых рэчах, аднак ні ў каго за гэта не патрабуем платы.

Багацце ствараецца працай і вытворчасцю ў выніку ўзаемадзеяння прадмета працы, прылад працы і рабочай сілы; у выніку ўзаемадзеяння розных частак вытворчасці: машынабудавання і здабываючай прамысловасці, швейнай вытворчасці і транспарту, сельскай гаспадаркі і гандлю, вытворчасці электраэнергіі і жыллёвага будаўніцтва; у выніку функцыянавання ўсёй вытворчай сістэмы, якую называюць народнагаспадарчым комплексам. З боку грамадства яму патрэба кіраванне. Для гэтага трэба ведаць законы аб кіраванні. Але гэта ўжо некалькі іншае, чым веданне рынка, актаў куплі-продажу. Ды і прадаваць можна толькі тое, што зроблена, што ёсць у наяўнасці. А таму навукі, якая вывучае вытворчасць і яе законы, ніяк нельга называць палітычнай эканоміяй. Гэта ўжо тэорыя эканоміі, тэорыя вытворчасці.

Тэорыя эканоміі бярэ свой пачатак з 1758 г., калі Франсуа Кенэ апублікаваў сваю знакавую «эканамічную табліцу». Вялікі ўклад у тэорыю эканоміі ўнес Адам Сміт. На навуковую аснову яе паставіў К. Маркс. У наступным як айчынныя, так і замежныя эканамісты ўнеслі вялікі ўклад у справу вывучэння законаў, па якіх функцыянуе грамадская вытворчасць. Рынак, акты куплі-продажу згодна гэтай навукі ёсць уласны другасны, вытворчы ад вытворчасці фактар, хаця і адыгрывае сваім уздзеяннем на вытворчасць істотную ролю. Пярвічная вытворчасць, рынак — другасны фактар, ён абслугоўвае вытворчасць. У сувязі з гэтым і трэба замяніць назву прадмета: замест палітычнай эканоміі перайсці да курсу тэорыі эканоміі.

У. ДАЙНЕКА,
дацэнт кафедры эканамічных тэорый.

Сустрэча за «круглым сталом» РАЗМОВА БЫЛА КАНСТРУКТЫўНАЙ

Усе мы з вялікай цікавасцю сачылі за выступленнямі спартсменаў зборнай каманды СНД на XVI зімовых Алімпійскіх гульнях у Альбервілі і, шчыра кажучы, чакалі ад іх у некаторых відах спорту больш паспяхоўных вынікаў. Што і казаць, тая палітычная і эканамічная нестабільнасць, якая сёння правіць бал у рэспубліках былога СССР, адмоўна адбілася і на спорце. І ў былыя, больш спрыяльныя часы, ён фінансаваўся па астаткаваму прыпынку, а ў цяперашнім эканамічным хаосе становішча яго яшчэ больш незаздроснае.

Алімпійскімі чэмпіёнамі не нараджаюцца, імі становяцца. А формула найвышэйшага спартыўнага выніку (алімпійскі медаль) — даволі простая: прыроджаныя даныя спартсмена, памножаныя на ўпартую, карпатлівую, пастаянную працу над сабой пад кіраўніцтвам вопытнага трэнера, плюс добрая матэрыяльная база. Асабліва важнымі з'яўляюцца два апошнія фактары. Без іх сапраўднага спартсмена не вырасіш. Таму праблема падрыхтоўкі высокакваліфікаваных кадраў-трэнераў стаць сёння вельмі востра.

Рыхтуе трэнераў-выкладчыкаў з вышэйшай універсітэцкай адукацыяй і факультэт фізічнай культуры ГДУ, а яшчэ — выхоўвае спартсменаў вышэйшай кваліфікацыі, якія паспяхова абараняюць гонар і універсітэта, і нашай рэспублікі, і СНД у спаборніцтвах самага высокага рангу. У нас ёсць чэмпіёны свету, Еўропы, Алімпійскіх гульняў. І гэтым мы па праву ганарымся.

Але як, у якіх умовах ідзе падрыхтоўка спартыўных кадраў, чэмпіёнаў? Якія на сённяшні дзень стаяць праблемы ў гэтай справе і перад факультэтам фізічнай культуры, і перад рэктаратам ГДУ? Як вырашыць іх? Калектыў факультэта, спартклуб універсітэта ў сілу сваіх магчымасцей працавалі над імі самастойна. Нельга сказаць, што рэктарат заставаўся ў баку ад спартыўных патрэб і праблем. Але вось канструктыўнай, дзелавой, шырокай размовы кіраўніцтва універсітэта з дэканам, загадчыкамі кафедр, выкладчыкамі

факультэта фізічнай культуры, трэнерамі універсітэцкіх каманд па розных відах спорту аб тым, што ўсіх хвалюе, перашкаджае ў працы, дагэтуль не было, хаця час для яе наспеў ужо даўно. І такая сустрэча за круглым сталом адбылася ў рэктараце на мінулым тыдні. Удзел у ёй прынялі таксама намеснік старшыні абласнога спарткамітэта К. І. Марачкін, дырэктар вучылішча алімпійскага рэзерву А. Д. Фёдарав.

Вёў сустрэчу першы прарэктар ГДУ прафесар М. В. Селькін. Выступаючы было шмат: старшыня спартклуба Д. М. Жаркоў, дэкан В. М. Зайцаў, усе загадчыкі кафедр факультэта, выкладчыкі, трэнеры. З болей слабая матэрыяльна-тэхнічная база факультэта, адсутнасць належных умоў для работы выкладчыкаў, трэнераў каманд, якія вымушаны траціць шмат часу і нерваў не на ўдасканаленне спартыўнага майстэрства студэнтаў, а на іх забеспячэнне спартыўным адрэснем, інвентарам, харчаваннем. Уздымаліся таксама пытанні аб наборы абітурыентаў на першы курс факультэта фізічнай культуры (адзначалася, што ён няякасны, прымаецца моладзь з нізкімі спартыўнымі здольнасцямі), матэрыяльнага заахвочвання не толькі спартсменаў, якія дасягаюць высокіх вынікаў, але і іх трэнераў, неабходнасці страхавання спартсменаў ад траўм і многія інш. Прагучала нямала папрокаў у адрас спартклуба універсітэта, справядлівых, а часам і несправядлівых, бо пры цяперашнім фінансаванні ён мала што можа зрабіць самастойна, без падтрымкі гарадскога і абласнога спарткамітэтаў. К. І. Марачкін, які таксама ўзяў слова на сустрэчы, такую падтрымку абяцаў.

Калі падагуліць вынікі размовы, якая адбылася ў рэктараце, то можна сказаць, што яна была канструктыўнай, карыснай для абодвух бакоў і прынесла свае вынікі пры ўмове, калі ад слоў будзе пераход да канкрэтных спраў.

Т. НІКАЛАЕВА.

Многія студэнты філалагічнага факультэта займаюцца навукова-даследчай работай, што папаўняе іх веды па будучай спецыяльнасці. Сярод іх — выдатнікі вучобы Таццяна Семіна, Наталія Шугай і Міхаіл Шаўчэнка, якіх вы бачыце на здымку. Яны прымаюць актыўны ўдзел у рабоце над дзяржбюджетнай тэмай кафедры рускага, агульнага і славянскага мовазнаўства, якую ўзначальвае дацэнт У. І. Коваль.

Фота У. Чысцка.

у газеце «Вячэрні Гомель»

ЛІДЭРУ МОЛАДЗІ?

перайшоў на завочны факультэт. Будучы вызваленым камсамольскім работнікам, працяў сапраўды высокую актыўнасць. Толькі не заўсёды ў лепшым разуменні сэнсу гэтага слова. Яго дзеянні, як адзначаецца ў «Вячэрнім Гомелі», бяспрэчна, прынеслі нямала галаўнога болю рэктару, работнікам парткома, РК, ГК, АК ЛКСМБ і г. д. Толькі вось аб вучобе Сяргея дбаў менш за ўсё. А таму за акадэмічную запазычанасць, па прастому кажучы, яго выключылі з універсітэта. Праўда, у сёлетнім навучальным годзе прадставілі магчымасць аднавіцца ў ліку студэнтаў. Аднак Сяргей ва ўстаноўлены тэрмін не ліквідаваў аднаго з наяўных «хвастоў» і, як кажучы, застаўся пры сваіх інтарэсах.

Па логіцы рэчаў не студэнт універсітэта не можа ўзначальваць яго студэнцкую моладзь, быць яе лідэрам. Аднак кіраўніцтва ГДУ не брала гэтага

пад увагу. Больш таго, калі Сяргей абзавёўся сям'ёй, выдзеліла для яго ў інтэрнаце кватэрнага тыпу асобную жылплошчу. І можа ад таго, што яму нярэдка ішлі на ўступкі, ён палічыў сябе незамынімым.

Праўда, аднойчы давялося хлопцу праглынуць горкую пілюлю. Здарылася гэта на агульнаўніверсітэцкай камсамольскай канферэнцыі, калі на вакантную пасаду выбіралі сакратара камітэта ЛКСМБ ГДУ. Даверам тады дэлегаты Сяргея не надзялілі. Сваім важаком выбралі Анатоля Мацвеева — сакратара Цэнтральнага РК ЛКСМБ, які ў свой час працаваў намеснікам сакратара камітэта камсамола па ідэалогіі ў нашым універсітэце.

Цяжка сказаць, па якой прычыне, але на жывай пасадзе Анатоль доўга не затрымаўся. Праз зусім кароткі час ён вярнуўся назад ў райком камсамола на сваё месца. Вось тут і прадставілася магчымасць С.

Дашкевічу заняць крэсла сакратара. І ён не замарудзіў яе выкарыстаць. А гэта дазваляла ажыццяўляць усё, што прыходзіла на яго розум. Ён стаў і ініцыятарам стварэння студэнцкага саюза. Дзейнічаў настойліва і энергічна. І ў гэтым не бачылася нічога дрэннага. 5 верасня ён праводзіць устаноўчую канферэнцыю студэнцкага саюза. На жаль, як яна праходзіла, сказаць не можам, бо на яе не запрашалі ні прадстаўнікоў рэктарата, ні грамадскіх арганізацый, нарэшце, рэдакцыі ўніверсітэцкай шматтыражкі. Па рэгістрацыйнаму спісу значыцца, што на гэтай канферэнцыі прысутнічала 33 студэнты, пераважна з эканамічнага, гістарычнага і фізічнага факультэтаў. Аднак з прадстаўленых у снежні мінулага года рэктарату дакументаў, па яго запатрабаванню, высветлілася дзіўная рэч. У спісу ўдзельнікаў устаноўчай канферэнцыі прозвішча студэн-

та гістарычнага факультэта С. Цяцерына не фігуруе. А вось у пратаколе канферэнцыі зафіксавана, што ён нават быў у ліку выдступаючых і выбраны членам праўлення студэнцкага саюза. І гэта — не адзіная недарэчнасць.

Не можа не здзіўляць і такі факт. У прынятым на ўстаноўчай канферэнцыі Статуце студэнцкага саюза ў раздзеле II, дзе размова вядзецца аб членстве ў студэнцкім саюзе, у першым пункце запісана: «Членам студэнцкага саюза можа быць любы студэнт, аспірант, слухач падрыхтоўчага аддзялення дзённага навучання, а таксама ў выглядзе выключэння студэнт завочнага навучання». Паколькі ў той час Сяргей Дашкевіч ужо не меў статусу студэнта, то ў адпаведнасці з прынятым Статутам ён не толькі не мог стаць старшынёй праўлення студэнцкага саюза, але нават уступіць у яго члены. Што датычыць апошняга, дык ён нават і заявы не пісаў на ўступленне ў гэты саюз. А вось старшынёй яго праўлення стаў. Гэта па-

цвярджаецца пратаколам канферэнцыі.

Дзякуючы старанням С. Дашкевіча, выканком Цэнтральнага раённага Савета народных дэпутатаў сваім рашэннем за № 280 ад 24 верасня 1991 г. зарэгістраваў студэнцкі саюз Гомельскага дзяржуніверсітэта імя Ф. Скарыны з выніковымі адсюль паўнамоцтвамі. Хаця, яшчэ раз паўторым, стварэнне студэнцкага саюза не атрымала падтрымкі ў дэлегатаў агульнаўніверсітэцкай камсамольскай канферэнцыі. Так што гэты саюз і яго старшыня, як кажучы, існуюць на птушыных правах. Ды і заявы на ўступленне ў яго члены па наяўных у рэктараце звестках на сярэдзіну снежня, пераважна ў канцы 1991 года, падало менш 20 чалавек. А што датычыць (С. Дашкевіча мы ўжо называлі) членаў праўлення С. Цяцерына, А. Якімчык, В. Гапеева, М. Шаўчэнка, то яны кіруюць новым студэнцкім фарміраваннем і без уступлення ў яго, ва ўсякім выпадку так было летась.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

ЦІ ТАКІМ БЫЦЬ ЛІДЭРУ МОЛАДЗІ?

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й і 3-й стар.)

І яшчэ: з 33 удзельнічакчых на ўстаноўчай канферэнцыі па стварэнню студэнцкага саюза ў мінулым годзе заявы на ўступленне ў яго члены падалі толькі чатыры чалавекі. Як кажуць, гэта адзін бок медала. Другі — высвятляе маніпуляцыі Сяргея Дашкевіча ў фінансаво-гаспадарчай частцы ў мінулым годзе за дзейнасці. У мінулым годзе грубыя парушэнні ў выданні фінансаво-гаспадарчай дзейнасці бюро Гомельскага АК ЛКСМБ (пракаол № 20 ад 20.11) пазбавіла яго права подпісу на банкіўскіх дакументах распараджальніка крэдытаў. Адначасова было прынята рашэнне аб апублікаванні ў газеце «Гомельскі ўніверсітэт» дэведкі аб выніках правяркі фінансаво-гаспадарчай дзейнасці камітэта ЛКСМБ ГДУ. Рэкамендавалася правесці пасяджэнне камітэта камсамола, стод камсамольскага актыву, на якіх азнаёміць з дэведкай камісіі па выніках рэвізіі і разгледзець пытанне аб аднаўленні С. Дашкевіча займаемай пасадзе. Што датычыцца першага, то дэведку аб пра-

ведзенай правяркі ў рэдакцыю шматлікімі чамусьці не даслалі, адносна другога — ні на якім узроўні ніхто нікога не праінфармаваў, што за парушэнні аднесены на рахунак важама студэнцкай моладзі ўніверсітэта. А яны даволі «ур'езныя. Таму ёсць неабходнасць пазнаёміць з дэведкай аб рэвізіі.

«...Рашэннем камітэта камсамола ад 22.07.91 г. малому прадпрыемству «Віта» выдзелена 2 тыс. руб. на рэгістрацыю. У цяперашні час малое прадпрыемства «Віта» перайшло да студэнцкага саюза, але грошы ў суме 2 тыс. руб. не вярнуты.

Без рашэння камітэта камсамола пералічана на рахунак студэнцкага саюза 5 тыс. руб. на развіццё матэрыяльнай базы.

У ходзе правяркі выяўлены інвентар, які не пастаўлены на ўлік у камітэце камсамола:

- пульта міншарны 1 — 19 руб.
- узмаўніцель «Гармонія» 1 — 236 руб.
- фэйзер 1 — 32 руб.
- магнітафон 1 — 1701 руб.

— радыёпрыёмнік трохпраграмы 1 — 64 руб. 60 кап.

— радыёпрыёмнік трохпраграмы 3 — 92 руб. 40 кап.

— тэлефонны апарат 2 — 250 руб. на суму 500 руб.

— дыскеты на суму 200 руб. (у невядомай колькасці, паколькі не прыкладзены выданыя апраўдальны дакументы. Ёсць толькі расходны касавы ордэр на выдачу грошай у падсправаздачу С. Дашкевічу).

Згодна рашэння камітэта камсамола ад 15.10.91 г., пракаол № 15, рэалізаваны відэамагнітафон БМ-12 на астававаму кошту невядомай асабе, як не падлягаючы рамонту. На дзень правяркі адсутнічаюць дакументы, якія б пацвярджалі няспраўнасць, а таксама пашпарт з адзнакамі рамонту на гарантыі. Грашовыя сродкі за відэамагнітафон у касу не ўнесены.

Іюньны месяц камітэт камсамола пералічвае камерцыйнаму прадпрыемству «Онікс» 105 руб. за тэхабслугоўванне камію тэра (згодна дагавору). Дагавору ж на дзень правяркі не аказалася. У наяўнасці толькі

акунт на выкананне работ.

У верасні праз С. Дашкевіча атрыманы з касы камітэта камсамола 2300 руб. на набыванне білетаў для студэнтаў, ад'язджаючых на сельгасработы. На даную суму адсутнічаюць білеты, пацвярджальныя колькасць выехаўшых студэнтаў і суму грошай.

У верасні камітэтам камсамола пералічаны 14180 руб. за бульбу. Адсутнічаюць рахунак арганізацыі і накладная на атрыманне тавару. Па дадзенаму пытанню рашэнне камітэта камсамола не прынялася. Былі ўнесены грашовыя сродкі ад супрацоўнікаў універсітэта ў суму 7766 руб. за бульбу ў касу камітэта камсамола, з іх 6400 былі аддадзены ў падсправаздачу Я. Эсмантовічу для аплаты за бульбу. Пацвярджальныя дакументаў аб унясенні грашовых сродкаў у касу арганізацыі, дзе набывалася бульба, няма.

На працягу года неаднаразова за грошы камітэта камсамола набывалася абсталяванне, сувеніры. У некаторых выпадках адсутнічае рашэнне камітэта камсамола аб іх набыв-

анні, а таксама дакументы, пацвярджальны расход грошай. За ўвесь перыяд адсутнічаюць акты на ўручэнне сувеніраў. Не ўнесены інвентар пастаўлены на баланс камітэта камсамола.

У шарагу выпадкаў без рашэння камітэта камсамола вылучаліся прэміі вышэйшым камсамольскім работнікам. Падаходны падатак з іх у некаторых выпадках не ўтрымліваўся і ўсюды ўзяты не ў савакупным даходзе з зароботнай платы. Не ўтрымліваўся падатак на падатак на дагаворах.

На пасяджэннях камітэта камсамола ад 1.07.91 г., 22.07.91, 3.09.91 г., 19.10.91 г. былі прыняты рашэнні аб перадачы заснавальніцкай правоў на студэнцкае прадпрыемства «Віта» студэнцкаму саюзу. Усе гэтыя рашэнні аб расходванні грашовых сродкаў з-за адсутнасці кворуму лічацца неправамоцнымі.

Асабіста сакрэтэр камітэта камсамола С. Дашкевіч праявіў ў шарагу фінансавых пытанняў і апераций некампетэнтнасць і безадказнасць.

Каментарый, на наш погляд, тут не патрэбны.

ЧАМУ ЗІМОЙ НЕ БЫВАЕ НАВАЛЬНІЦ

Калі быць дакладным, то наваліны часам здараюцца і зімой, але, як правіла, яны рэдка з'ява з другой паловы восні па другую палову вясны. Памятаеце ў Ф. І. Цюцюкава: «Люблю грозу в начале мая, когда весенний, первый гром...» Лірыкі не турбавалі сябе пошукамі першопрычыны, але з'явы прыроды прымячалі дакладна. Фізікі, якім вядома ўсё, нават аб будове атамнага ядра, якога ніхто не бачыў, на пастаўленае пытанне здзіўлена навіскаюць плячымі і гавораць, што трэба падумаць. А падумаць, здаецца, ёсць над чым. У разгар зімы неба раптам становіцца надобным на рэштат, рэкі выходзяць з берагоў, а маланкі не бліскаюць, громы не грмяць. Чаму? Чаго не хапае?

Вяршыні навалічных хмар могуць дасягаць 15 і нават 20-кіламетровай вышыні. Снежна-дажджавыя вобласці размяшчаюцца звычайна на вышынях 1—5 км, займаючы плошчу ў сотні тысячы кв. км. Выпад напрошваецца сам сабой: электрычныя зарады навалічных хмар акумуляваны, перш за ўсё, іх вялікай вышыняй. Гэты, здавалася б, дакладны факт не мае, аднак, строгага навуковага тлумачэння. Л. В. Тарасаў у кнізе «Фізіка ў прыродзе» электрызацыю навалічных хмар тлумачыць законам адмоўных зарадаў кроплямі вады або крышталімі лёду з самой жа хмары, не разглядаючы пытання з'яўлення зарадаў у ёй.

Сувязь электрызацыі навалічных хмар з вялікай іх вышыняй можна задавальняюча растлумачыць фотанізацыяй пароў вады і лёду. На малых вышынях яна не адбываецца, паколькі ініцыруючае выпраменьванне поўнасна паглынаецца больш высокімі слаямі атмасферы. Калі хмара дасягае парога інізацыі, дзе ёсць дастатковая колькасць свабодных электронаў, яна пачынае накопляць электрычныя зарады. Разам з анадамі яны імкнучыся да зямлі, нараджаючы маланкі і наваліны. Каб узняцца на большую вышыню, наветра павінен быць добра прагрэтым, а гэта магчыма толькі ў цёплы час года. Другая прычына навалічнага зацінення бачыцца ў нізкім становішчы Сонца на небасхіле ў асенне-зімова-вясенні перыяд. Шлях сонечных промяняў у атмасферы становіцца больш працяглым і фронт інізацыі адсоўваецца ад паверхні Зямлі.

Тэарэтычна наваліны магчымы зімой у раёне паўночнага полюсу Зямлі. Магнітнае поле дастаўляе сюды і «прывіскае» да зямлі зараджаныя часціцы, захопленыя ім на вялікіх вышынях у нізкіх і сярэдніх шыротах. Так гэта або не — яшчэ неабходна высветліць.

У. КАУДЭРКА,
дацэнт геалагічнага факультэта.

ПАД СНЕЖНАЙ КОУДРАЙ.

СПОРТ

ГАНДБОЛ

Мы ўжо расказвалі аб тым, што ў гарспарткомплексе пачаўся другі тур чэмпіянату Садружнасці Незалежных Дзяржаў па ручному мячу сярод жаночых каманд першай лігі.

У заключнай сустрэчы наша каманда «Універсітэт» нанесла паражэнне гандбалістам «Імклівага мяча» з г. Алматы з лікам 30:23.

Па выніках двух тураў турнірная табліца выглядае так: «Іскра» (Бел-гарад) — 13 ачкоў, «Захэб» (Новакузнецк) — 11, «Універсітэт» (Гомель) — 9, «Універсітэт» (Іжэўск) — 9, «Вуравеснік» (Ізыл-Арда) — 7, ВАР (Масква) — 3, «Вішнэк» (Вішнэк) — 2, «Імклівы мяч» — 0 ачкоў.

Лепшым іграком у нашай камандзе зноў была пернакурніца факультэта фізічнай культуры майстар спорту Раіса Ціхановіч.

ЛЁГКАЯ АТЛЕТЫКА

Два дні ў лёгкаатлетчным манежы «Дымама» праходзіла першынство студэнцкай Асацыяцыі па фізкультуры і спорту па лёгкай атлеты-

цы, у якім прыняло ўдзел 29 каманд.

Забігаючы наперад адзначу, што наша каманда заслужыла славуты перамога. У агульнакамандным заліку ГДУ на другім месцы, пранушыўшы наперад толькі ІФК, на трэцім месцы — Беларускае эканамічнае ўніверсітэт.

У гэтай сувязі хочацца выказаць словы падзякі ўсяму нашаму трэнерскаму калектыву, а асабліва старшаму выкладчыку кафедры лёгкай атлетыкі Юрыю Піліпавічу Працко, які зрабіў вялікую работу па арганізацыі нашай каманды да першынства.

А цяпер аб некаторых выніках. Пернакурнік факультэта фізічнай культуры Юры Мішчан двойчы ўзняўся на вышэйшую прыступку п'едэсталу гонару ў бегу на 200 м — 22,4 сек. і 400 м — 48,7 сек.

Алена Лемяшэўская далей усіх скачнула ў даўжыню — 6,05 м, а Алена Вількоўская перамагла ў бегу на 1500 м — 4:33,6 сек. Мацвейшым сярод сямёрцаў аказаўся трэцякурснік Юры Лекуновіч.

Наша эстафетная каманда ў бегу 4×400 м не пакінула ніякіх шанцаў сваім самернікам.

Сябрашчыны узнагарод удастоены Наталія Гардзіцкая (60 м з бар'ерамі), Уладзімір Сівалобаў (5000 м), Наталія Васілеўская (400 м), а Марына Зырно (1500 м) была трэцяй.

Прадстаўнікі студэнцкай Асацыяцыі высока ацанілі ўзровень судзейства выкладчыкаў нашага ўніверсітэта, а іх было сем чалавек.

В. МАРЧАНКА.

ДА ўВАГІ НАШЫХ ЧЫТАЧОЎ!

З сакавіка 1992 г. у сувязі з вялікімі затратамі на наліграфічныя паслугі, востры дэфіцыт і вельмі высокія цэны на наперу газета «Гомельскі ўніверсітэт» будзе выходзіць два разы ў месяц.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за набыццё і дакладнасць прыведзеных фактаў, мытат, эканамічных даных, асабістых імён, геаграфічных назваў і іншай інфармацыі, а таксама за тое, каб у матэрыялах не ўтрымлівалася даных, якія не падлягаюць адкрытай публікацыі. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў перададзі змержавання, не раздзіляючы пункту гледжання аўтара.

Наш адрас: 246699, г. Гомель, вул. Савецкая, 104, пачай 1-18, тэл. 57-43-21.

«Гомельскі ўніверсітэт» — газета Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ф. Скарыны.

Гомельская фабрыка «Палесдрук» Міністэрства Інфармацыі Рэспублікі Беларусь г. Гомель, Савецкая, 1.

Рэдактар Ул. БАЛОГА.

Аб'ём 1 друк. арка.
Тыраж 1.000 экз.
Звазак 137.

Надпісана да друку ў 15.00.